

Din 1963 până în 1965, la Masada, locul revoltei din primul secol a evreilor împotriva romanilor, arheologul israelian Yigael Yadin și o echipă internațională de voluntari au efectuat săpături. Lucrătorii lui Yadin au recuperat fragmentele și rămășițele amestecate a aproximativ 25 de schelete dintr-o groapă a complexului botezată Loci 2001/2002, aflată sub zidul înprejmuitor de la extremitatea sudică a șantierului. Spre deosebire de alte resturi omenești găsite în zona principală a complexului arheologic situat la capătul nordic al Masadei, descoperirea acestor oase nu a fost dezvăluită imediat presei.

În anii 1990, a apărut fotografia unui singur schelet intact găsit în Loci 2001/2002 cu ocazia săpăturilor din perioada 1963–1965. Scheletul nu a fost niciodată menționat sau descris de antropologul proiectului, Nicu Haas. Nici Yadin nu a făcut comentarii despre el în rapoartele sale publice sau în interviuri.

• În timpul excavațiilor de la Masada nu au fost luate notițe, dar, cu regularitate, aveau loc scurte informări verbale între Yadin și echipa sa. Transcrierile acestor discuții sunt arhivate la Mount Scopus Campus, de la Universitatea Ebraică. Paginile care acoperă perioada descoperirii și cercetării locației Loci 2001/2002 lipsesc.

• Nici oasele amestecate ale celor 25 de persoane, nici scheletul articulat și nici conținutul sitului Loci 2001/2002 nu

sunt descrise în cele șase volume ale publicației consacrate săpăturilor de la Masada.

• Deși Nicu Haas s-a aflat în posesia oaselor timp de peste cinci ani, nu a publicat nimic despre oasele amestecate și nici despre scheletul complet recuperat de la Loci 2001/2002. Notele scrise de mână ale lui Haas, inclusiv întregul inventar al osemintelor, arată că el nu a primit niciodată scheletul întreg.

• La sfârșitul anilor 1960, Yigael Yadin a declarat, în interviuri de presă, că foarte rar au fost făcute datări cu carbon radioactiv și că nu era treaba lui să inițieze astfel de teste. Revista *Radiocarbon* arată că Yadin a trimis mostre pentru datarea cu C14 de pe alte șantiere arheologice din acea perioadă. În ciuda incertitudinii privind vârsta rămășițelor de la Loci 2001/2002, Yadin nu a trimis niciodată probe pentru datarea lor cu carbon radioactiv.

• În 1968, scheletul unui bărbat crucificat a fost descoperit în timpul construirii drumului din nordul vechiului Ierusalim. Bărbatul, pe nume Ioan, a murit la vârsta de aproximativ 25 de ani, în timpul secolului I. Un cui și fragmente de lemn erau încastrate într-unul dintre oasele călcâiului.

• În 1973, ziaristul australian Donovan Joyce a publicat *Pergamentul lui Isus* (Dial Press). Joyce pretindea că a vizitat Israelul, a întâlnit un voluntar din echipa de săpături a lui Yadin și a văzut un pergament din secolul I, furat din grupul de obiecte de la Masada, care conținea ultima dorință șitestamentul lui „Isus, fiul lui Iacov“. După spusele lui Joyce, pergamentul a fost scos pe ascuns din Israel, probabil prin U.R.S.S.

• În 1980, drumarii au decopertat un mormânt în Talpiot, chiar la sud de vechiul oraș al Ierusalimului. Mormântul conținea osuare inscripționate cu numele Mara (Maria), Yehuda, fiul lui Yeshua (Iuda, fiul lui Isus), Matya (Matei), Yeshua, fiul lui Yehosef (Isus, fiul lui Iosif) și Marya (Maria).

Coexistența acestor nume într-un singur mormânt este rară. Materialul osos a fost trimis pentru analiza ADN-ului.

- În 2000, arheologul american James Tabor și echipa lui au descoperit un mormânt care tocmai fusese jefuit în Hinnom Valley, lângă Ierusalim. În mormânt se aflau 20 de osuare; toate, cu excepția unuia, erau sfărâmate. În camera de la nivelul inferior se afla un giulgiu în care erau învelite fragmentele și părul unui schelet uman. Testele cu C14 au arătat că giulgiul data din secolul I. Examinarea microscopică a evidențiat că părul era curat și lipsit de paraziți, ceea ce dovedea statutul social înalt al persoanei. Analizele antropologice au stabilit că rămășițele aparțineau unui bărbat adult. Secvența ADN a demonstrat existența unei relații de rudenie între majoritatea indivizilor îngropați în acel mormânt.

- În 2002, colecționarul israelian de antichități Oded Golan a semnalat existența unui osuar din secolul I, care purta inscripția „Iacov, fiul lui Iosiv, fratele lui Isus“. În acea toamnă, existența osuarului a fost făcută publică. În timp ce experții cădeau de acord că micul sicriu din piatră data din secolul I, au apărut controverse în privința autenticității inscripției. Dovezi circumstanțiale sugerează că osuarul provine din vecinătatea Hinnomului, posibil din mormântul descoperit de Tabor.

O cerere formală a fost adresată Autorității Israeliene pentru Antichități pentru testarea ADN-ului din oasele găsite în osuarul lui Iacov. Secvența ADN ar permite compararea acestor rămășițe cu cele din mormântul descoperit de Tabor la Hinnom. Cererea a fost respinsă.

În timp ce cartea era la tipar:

- În ianuarie 2005, Oded Golan și alți câțiva falsificatori de antichități au fost puși sub acuzare. Domnul Golan își susține nevinovăția și insistă că osuarul lui Iacov este autentic. Părerile experților rămân împărțite.

1

După o masă de Paște cu șuncă, mazăre și cartofi cu smântână, Charles „Le Cowboy“ Bellemare sterpelea o bancnotă de douăzeci de la sora lui și făcea cu mașina un drum până la o casă din Verdun de unde putea procura droguri și dispărea.

În acea vară, casa era vândută. Iarna, noii proprietari deveniră nemulțumiți de tirajul șemineului. Luni, în 12 februarie, bărbatul casei deschidea grilajul burlanului și scormonea în interior cu coada unei greble. Un picior mumificat s-a rostogolit în patul de cenușă. Tatăl chema poliția. Polițiștii aduseră pompierii și procuratura. Coronerul sună la laboratorul nostru criminalistic. Cazul fu repartizat lui Pelletier.

În mai puțin de o oră de la descoperirea piciorului, Pelletier și doi tehnicieni de la morgă intrau în curtea casei. Să spui că toată lumea era confuză era ca și cum ai afirma că Ziua Z a fost trepidantă. Tatăl furios. Mama isterică. Copiii agitați. Polițiștii iritați. Pompierii buimăciți.

Doctorul Jean Pelletier era cel mai în vârstă dintre cei cinci patologi de la Laboratorul Central de Științe Judiciare și Medicină Legală din Quebec. Avea articulațiile betegite, dantura stricăta și toleranță zero pentru orice sau oricine îi irosea timpul. Pelletier a aruncat o privire și a cerut o bilă pentru demolări.

Peretele exterior al hornului a fost pulverizat. Un corp bine afumat fu extras, legat pe o targă și transportat la laboratorul nostru. În ziua următoare, Pelletier s-a uitat la rămășițe și a spus: „Oase!“

Și aici intru eu în joc, doctorul Temperance Brennan, antropolog criminalist pentru Carolina de Nord și Quebec. La Belle Province și Dixie? O poveste lungă, care începe cu un schimb de studenți între universitatea mea de acasă, UNC-Charlotte, și McGill. La încheierea anului de schimb, m-am dus în sud, dar am continuat să dau consultații pentru laboratorul din Montreal. Zece ani mai târziu, fac încă naveta între cele două locuri și beneficiaz de reduceri de tarife pentru frecvența zborurilor.

Cererea lui Pelletier privind o expertiză antropologică se afla pe birou când am ajuns în Montreal pentru rocada din luna februarie.

Era miercuri, 14 februarie, și oasele din cămin formau un schelet complet pe masa mea de lucru. Deși victima nu fusese un credincios în adevăratul înțeles al cuvântului, eliminând radiografiile dentare ca opțiune de identificare, toate elementele scheletului indicau că este Bellemare. Vârsta, sexul, rasa și înălțimea estimată, împreună cu acele chirurgicale din fibula și tibia dreaptă, mi-au spus că mă aflu în fața de mult pierdutului Cowboy.

În afară de o fractură subțire la baza craniului, cauzată probabil de plonjarea neplanificată din horn, nu am găsit urmele vreunui traumatism.

În timp ce reflectam la cum și de ce un om se urcă pe acoperiș și cade prin coș, sună telefonul.

– Se pare că am nevoie de ajutorul tău, Temperance.

Numai Pierre LaManche îmi spunea pe numele întreg, accentuând ultima silabă. LaManche se oferise să se ocupe

de un cadavru despre care presupun că se afla în stare de descompunere.

– Putrefacție avansată?

– Da. Șeful meu făcu o pauză. Și mai sunt și alți factori care complică lucrurile.

– Factori care complică lucrurile?

– Pisici.

Oh, Doamne!

– Cobor imediat.

După ce am salvat raportul despre Bellemare pe o dischetă, am părăsit laboratorul, am ieșit pe ușa din sticlă care separă secția medico-legală de restul etajului, am cotit pe un coridor lateral și am apăsat un buton pentru a chema un lift izolat. Accesibil numai de la cele două etaje securizate ale Laboratorului Central de Științe Judiciare și Medicină Legală și de la cel de sub ele, 11, unde se afla biroul medicului legist, acest lift avea o singură destinație: morga.

În timp ce coboram la subsol, am trecut în revistă ceea ce aflasem la întâlnirea de dimineață a colectivului.

Avram Ferris, un evreu ortodox de 56 de ani, dispăruse cu o săptămână în urmă. Corpul lui Ferris fusese descoperit aseară târziu, într-un dulap aflat la etajul superior al clădirii în care își avea sediul firma lui. Nu existau semne de intrare prin efracție. Nu existau semne de luptă. Angajatul său spunea că acesta se purtase ciudat. Impresia de la fața locului a fost că era vorba de o sinucidere prin împușcare. Familia bărbatului era fermă în respingerea sinuciderii ca motiv al morții.

Medicul legist ordonase o autopsie. Rudele lui Ferris și rabinul obiectaseră. Negocierile fuseseră încinse.

Eram pe cale să văd la ce compromis se ajunsese.

Și isprăvile pisicilor.

De la lift am luat-o la stânga, apoi la dreapta către morgă. Apropiindu-mă de ușa de la aripa în care se făceau

autopsiile, am auzit sunete din încăperea destinată familiilor, o cămaruță jalnică, rezervată celor chemați să-și identifice morții.

Un suspin ușor. Vocea unei femei.

Mi-am imaginat spațiul mic și trist, cu plantele sale din plastic, scaunele din plastic, geamurile cu perdele discrete și am simțit durerea obișnuită. Aici nu făceam autopsii precum cele care se fac în spitale. Nu era vorba de o boală de ficat în ultimul stadiu. Nici de cancer pancreatic. Era vorba de crime, sinucideri, morți accidentale, bruște și neașteptate. Camera pentru familii îi găzduia pe cei care tocmai fuseseră luați prin surprindere de ceva incredibil, nebanuit. Durerea lor mă impresiona întotdeauna.

Deschizând o ușă vopsită în albastru strălucitor, am pătruns pe un coridor îngust care trecea pe lângă biroul calculatoarelor, grătarele pe care puneam lucruri la uscat, mesele din oțel pe roțile pe dreapta, mai multe uși albastre pe stânga, pe fiecare fiind scris „Sală de autopsie“. La a patra ușă, am tras aer adânc în piept și am intrat.

În afară de schelet, am văzut arsura, mumificarea, mutilarea și descompunerea. Treaba mea este să restaurez identitatea pe care o răpise moartea. Folosesc des camera 4 fiindcă este prevăzută cu ventilație specială. În această dimineață, sistemul abia putea face față mirosului provocat de descompunere.

Unele autopsii se desfășoară fără asistență. Altele adună public în jurul lor. În ciuda duhului, examinarea post-mortem a lui Avram Ferris umpluse încăperea.

LeManche. Tehniciana lui pentru autopsii, Lisa. Un fotograf al poliției. Doi polițiști. Un detectiv pe care nu-l cunoșteam de la Sûreté du Québec. Un tip înalt, pistruiat și mai palid decât brânza de tofu.

Un detectiv din Forțele Canadiene pe care îl cunoșteam. Andrew Ryan. 1,90 metri. Păr nisipiu. Ochi albaștri de viking.

Am dat din cap unul către celălalt. Ryan, polițistul. Tempe, antropologul.

De parcă jucătorii oficiali nu erau de ajuns, patru outsiders formau, umăr la umăr, un zid al dezaprobarii la picioarele cadavrelor.

I-am măsurat cu privirea. Toți erau bărbați. Doi în jur de 55 de ani, doi apropiindu-se poate de 60. Păr negru. Ochelari. Barbi. Costume negre. Chipe.

Zidul mă examină cu ochi cercetători. Opt mâini erau strânse la spatele a patru trupuri rigide.

LaManche își coborî masca și mă prezentă cvartetului de observatori.

– Dată fiind starea în care se află corpul domnului Ferris, este necesară prezența unui antropolog.

Patru priviri surprinse.

– Specializarea doctorului Brennan este anatomia scheletală.

LaManche vorbi în engleză.

– Știe foarte bine care sunt nevoile dumneavoastră speciale.

– Îmi pare foarte rău pentru pierderea suferită, am spus eu, strângând mapa la piept.

Cele patru personaje solemne își înclină capetele.

Ceea ce pierduseră ei ocupa scena centrală; un material din plastic era întins între trupul său și masa din oțel inoxidabil. Alte folii din plastic fuseseră plasate sub și în jurul mesei. Recipiente goale, borcane și eprubete se aflau pregătite pe o masuță cu roțile.

Trupul fusese dezbrăcat și spălat, dar nu fusese făcută nici o tăietură. Două punji de hârtie stăteau împăturite pe masă. Am presupus că LaManche terminase examinarea externă, inclusiv testele pentru praf de pușcă și recoltarea altor probe de pe mâinile lui Ferris.

Opt ochi mă urmăreau în timp ce traversam încăperea îndreptându-mă către cadavru. Observatorul cu numărul 4 își lua mâinile de la spate și le încheșta în fața organelor genitale.

Avram Ferris nu arăta ca și când ar fi murit cu o săptămână în urmă, ci de parcă ar fi murit în timpul mandatului lui Clinton. Ochii lui erau negri, limba de un roșu-închis, iar pielea împetrită, oliv cu vinețiu. Abdomenul era umflat, iar scrotul balonat avea dimensiunea mingilor de plajă.

M-am uitat la Ryan în așteptarea unei explicații.

– Temperatura din acel loc se apropia de 92, spuse el.

– De ce era atât de cald?

– Credem că una dintre pisici a dereglat termostatul, zise Ryan.

Am făcut un calcul rapid. 92 de grade Fahrenheit. Circa 35 de grade Celsius. Nu-i de mirare că Ferris stabilea un record mondial în privința vitezei de descompunere.

Dar căldura fusese doar una dintre problemele acestui domn.

Când ne e foame devenim nervoși, chiar și cei mai blânzi dintre noi. Când suntem flămânzi, devenim disperați. Subconștientul nostru este mai puternic decât etica. Mâncăm. Supraviețuim. Acel instinct primar guvernează turmele de animale, prădătorii, manifestațiile și echipele de fotbal.

Chiar și Fido și Fluffy, un pisoi și un câțeluș, devin hrăpăreți.

Avram Ferris făcuse greșeala de a-și da duhul în timp ce era închis într-un dulap împreună cu două pisici domestice cu păr scurt și o siameză.

Și cu o mică rezervă de hrană pentru pisici.

Am ocolit masa.

Oasele temporal și parietal ale lui Ferris erau ciudat dizlocate. Deși n-am putut vedea occipitalul, era evident că primise o lovitură în spatele capului.

Punându-mi mânușile, mi-am băgat două degete sub craniu și am palpat. Osul cedase ca zăpada topită. Doar pielea capului mai ținea craniul întreg.

Am lăsat jos capul și i-am examinat fața.

Era greu de imaginat cum arătase Ferris în viață. Obrazul stâng era macerat. Linia dinților marca mandibula și aceștia aveau o strălucire opalescentă în oribila tocană roșie.

Deși umflată și descompusă, partea dreaptă a chipului lui Ferris era relativ intactă.

M-am îndreptat și am făcut o evaluare a tiparului mutilării. În ciuda căldurii și a mirosului descompunerii, pisicile nu s-au aventurat în partea dreaptă a nasului lui Ferris și nici în partea de jos a corpului.

Am înțeles de ce LaManche avea nevoie de mine.

– Avea o rană deschisă pe partea stângă a feței? l-am întrebat.

– *Oui*. Și alta în partea din spate a craniului. Putrefacția și eliminarea de gaze fac imposibilă determinarea traiectoriei glonțului.

– Am nevoie de un set de radiografii craniene, i-am spus Lisei.

– Ce orientare?

– Toate unghiurile. Și voi avea nevoie de craniu.

– Imposibil. Observatorul cu numărul 4 se trezi la viață. Avem o înțelegere.

LaManche ridică o mână înmănușată.

– Am responsabilitatea de a afla adevărul în această privință.

– Ți-ai dat cuvântul că nu vor fi reținute mostre.

Deși fața omului avea culoarea terciului, o pată roz se întindea ca o ciupercă pe fiecare din obraji.

– Doar dacă este absolut de neevitat.

LaManche era tot numai înțelegere.